

MARULIĆEVI DANI 1997.

Organizatori:

Društvo hrvatskih književnika

HNK Split

Književni krug Split

ZNANSTVENI, KNJIŽEVNI I IZDAVAČKI
PROGRAM

Split, travanj 1997.

SVEČANO OTVORENJE KULTURNE PRIREDBE MARULIĆEVI DANI

Ponedjeljak, 21. IV.

- 18 sati, Trg braće Radića
 - Polaganje vijenca na Marulićev spomenik
 - Prigodni program izvode članovi HNK Split i akademski zbor
»Ivan Lukačić« pod ravnanjem maestra Josipa Veršića
- 18.45 sati, crkva sv. Frane
 - Gradonačelnik Nikola Grabić otvara kulturnu priredbu Marulićevi dani
 - Sveta misa
 - Prigodno slovo akademika Radoslava Katičića
 - Polaganje vijenca na Marulićev grob (Društvo prijatelja kulturne baštine)
- 20 sati, HNK Split
 - Otvorenje Festivala hrvatske dramske riječi i dodjela nagrade
»Marin Držić«

ZNANSTVENI, KNJIŽEVNI I IZDAVAČKI PROGRAM

Utorak, 22. IV.

- 9.30, Zavod HAZU
 - Predstavljanje godišnjaka *Colloquia Maruliana VI*
- 10 sati, Zavod HAZU
 - Sedmi okrugli stol o Marku Maruliću
- 20 sati, HNK Split
 - Dodjela nagrada Dana hrvatske knjige: *Judita, Davidias, Slavić*

Srijeda, 23. IV.

- 18 sati, Zavod HAZU
 - Predstavljanje najnovijeg sveska edicije Sabrana djela Marka Marulića:
 - Branimir Glavičić: *Marulićev latinski rječnik*
 - Govore: Nenad Cambi, Radoslav Katičić, Darko Novaković, Branimir Glavičić
- 20 sati, Muzej grada Splita (Papalićeva palača)
 - Književna večer: Hrvatski književnici Marulićevu Splitu

Četvrtak, 24. IV.

- 18 sati, Zavod HAZU
 - Predstavljanje dvaju izdanja o Maruliću na francuskom jeziku:
 - Mirko Tomasović: *Marko Marulić – Marcus Marulus*
 - Govore: Bratislav Lučin, Cvijeta Pavlović, Mirko Tomasović
 - *Cahiers Croates* br. 1 – broj posvećen Marku Maruliću

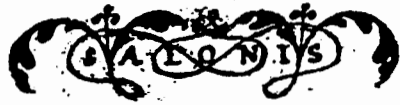
SEDMI OKRUGLI STOL O MARKU MARULIĆU

Organizator: Književni krug Split – *Marulianum*

Utorak, 22. travnja

Zavod HAZU u Splitu, Trg braće Radića 7

Početak u 9. 30 sati

LXXVII

loci 7 tranquillum in secessu ocium, ex-
tat edificium eius Salonis proximum, quod
maiores nostri post urbis euerisione' inco-
lere' ceperit, nunc nostrum natale solium
est, quod Spalaturn appellat, sed 7 ipsu'
semi rutum atq, in parte' deintegratu, mu-
rorum tamen ac turrium pulchritudine'
portentumq, a fabre' structarum decore os-
tendens qualia et illa fuerint, quae uel ue-
tustate' uel inimicorum iniuria defecere'.
Stare adhuc Templum Ioui quondam sacre-
nunc Domino martyri dedicatum, ma-
gnae turris instar rotunda specie' angula-
tum, cuius murus (ut uides) quadrato
lapide' reticulataq, structura constat,
octo columnis ingentibus intus fulcit, quib,
aliquae insident minores, quarum quatuor
e marmore' porphyreae cum alijs ad testu-
dinem usq, tectis eriguntur. Exterius ce-
se' magnarum duarum 7 uiginti colona-
rum peristylum habet, et id quoddam sima-
dico marmor' nobile'. Porro ante' templi
limina uestibulumq, ipsum atriu' patet
spatiosum columnis grandibus, 7 ipsis e'
marmore' phrygio dolatis circumseptu'
quibus arcus impositi fulciunturq, ita ut

Stranica iz glasgowskog rukopisa Marulićevih djela

Ivo Frangeš (Zagreb): Pozdravna riječ u ime HAZU

Bratislav Lučin (Split): Uvodna riječ i predstavljanje *Colloquia Maruliana VI*

Nikica Kolumbić (Zadar): Još jedan Marulićev hrvatski himan

Luciana Borsetto (Padova): »Storie di Giuditta« in Europa tra Quattro e Cinquecento: il »cantare« di Lucrezia Tornabuoni; il poema di Marko Marulić*

Lahorka Plejić (Zagreb): Posveta Marulićeve *Judite*

Branimir Glavičić (Zadar): Je li nepotrebno tiskati Marulićev *Repertorij*?!

Charles Béné (Meylan): *Institutio de Marulić revisitée* – Essai sur les raisons d'un succès*

Cvijeta Pavlović (Zagreb): Odnos Paula du Monta prema Marulićevu tekstu

O d m o r

Mirko Tomasović (Zagreb): Je li Marulić prevodio Petrarca na hrvatski?

Mladen Parlov (Split): Marulićevo poimanje nauke o spasenju ili Marulićeva soteriologija

Darko Novaković (Zagreb): Što nam otkrivaju dočeci stihova u *Davidijadi*

Neven Jovanović (Zagreb): Marulić, Bunić i Andreis – jedna poredbena kompjutorska konkordancija

Branko Jozić (Split): Marulić u propovjedničkom kompendiju Serafina Razzija

Bratislav Lučin (Split): Marulićevo izgubljeno djelo o opsadi Skadra (prilog za certa *deperdita*)

* Vidi sažetak na hrvatskom u ovoj knjižici.

Prof. dr. Charles Béné, umirovljeni profesor Sveučilišta u Grenobleu, član Uredničkog odbora Sabranih djela Erazma Roterdamskog. O Maruliću objavio niz studija u domaćoj i europskoj periodici te knjigu *Sudbina jedne pjesme / Destin d'un poème / Destiny of a Poem* (Zagreb – Split 1994).

Prof. dr. Luciana Borsetto, talijanistica, prevoditeljica i traduktologinja, profesorica na Odsjeku za talijanistiku Sveučilišta u Padovi. Na talijanski prevodila Gundulića, Šenou, Matoša i Andrića. Sada prevodi Marulićevu *Juditu* (I. pjevanje objavljeno u *Colloquia Maruliana* VI).

Prof. dr. Branimir Glavičić, umirovljeni profesor Odsjeka za klasičnu filologiju Filozofskog fakulteta u Zadru, priređivač i prevoditelj svih Marulićevih latinskih djela, auktor *Marulićeva latinskog rječnika* (Split 1997), glavni urednik Sabranih djela Marka Marulića.

Neven Jovanović, asistent na Odsjeku za klasičnu filologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu.

Mr. Branko Jozić, djelatnik *Marulianuma*, centra za proučavanje Marka Marulića pri Književnom krugu Split.

Prof. dr. Nikica Kolumbić, redovni profesor Filozofskog fakulteta u Zadru, član Uredničkog odbora sabranih djela Marka Marulića (priredio svezak *Dijaloški i dramski tekstovi*).

Bratislav Lučin, voditelj *Marulianuma*, centra za proučavanje Marka Marulića pri Književnom krugu Split, član Uredničkog odbora Sabranih djela Marka Marulića, urednik godišnjaka *Colloquia Maruliana*.

Prof. dr. Darko Novaković, redovni profesor na Odsjeku za klasičnu filologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu, član Uredničkog odbora Sabranih djela Marka Marulića.

Prof. dr. Mirko Tomasović, redovni profesor na Odsjeku za komparativnu književnost Filozofskog fakulteta u Zagrebu, auktor monografije *Marko Marulić Marul* (Zagreb 1989), knjige *Sedam godina s Marulom* (Split 1996), član Uredničkog odbora Sabranih djela Marka Marulića, urednik godišnjaka *Colloquia Maruliana*.

Dr. don Mladen Parlov, godine 1996. doktorirao u Rimu tezom *Il mistero di Cristo – modello di vita cristiana secondo Marko Marulić (Otajstvo Krista – uzor kršćanskog života prema Marku Maruliću)*. Sada je župnik u Dugopolju.

Cvijeta Pavlović, asistentica na Odsjeku za komparativnu književnost Filozofskog fakulteta u Zagrebu.

Lahorka Plejić, novakinja na Odsjeku za stariju hrvatsku književnost Filozofskog fakulteta u Zagrebu.

»PRIPOVIJESTI O JUDITI« U EUROPI IZMEĐU PETNAESTOGA
I ŠESNAESTOGA STOLJEĆA: »CANTARE« LUCERZIJE
TORNABUONI; EP MARKA MARULIĆA
(Sažetak)

Poput brojnih egzemplarnih biblijskih pripovijesti i ona o svetoj udovici Juditi i oholome Holofernu kružila je velikim jezičnim prostorom kršćanske Europe više stoljeća, od srednjega vijeka do renesanse, baroka pa i poslije. Dotičući teološku, filološku te u najširem smislu estetsku problematiku, ta je pripovijest prolazila kroz književne vrste i oblike koje su u različitim narodima poprimale različite značajke, ovisno o pojedinim književnim tradicijama i autorima koji su unutar njih djelovali. Njihov se raspon kretao od prozних prijenosa u narodni jezik do stihovanih preradbi za didaktičnu uporabu, od kompendija do crkvenih prikazanja, od drame do epa.

U drugoj polovici petnaestoga stoljeća, u Italiji, firentinska pjesnikinja Lucrezia Tornabuoni, majka Lorenza de' Medici, razrađuje romanski oblik »cantare«, u kojem se nabožna građa — uplitanjem viteških načina izražavanja što se tradicionalno vezuju uz karolinški i arturski krug — razrađuje, pojednostavljuje i podvrgava potrebama divulgacije i uporaba, te se tako artikulira u maksime, gesla i poslovice. Prevladava sirovi realizam koji se oslanja na redudanciju i bujnost *ottave rime* pučkoga utemeljenja i nadahnuća.

Nekoliko desetljeća kasnije, na drugoj obali Jadrana, splitski pisac Marko Marulić pretvorit će »svetu pripovijest« u pravi ep. Artikuliravši svoje djelo u jednako toliko popularnim dvostruko rimovanim dvanaestercima s rimom u sredini, u kojima se još od srednjega vijeka ostvaruje didaktična i religiozna književnost na hrvatskome tlu, on će biblijskome tekstu pristupiti s vjernošću i strogošću, iskazujući bitno poštovanje za izvornu *dispositio* i *inventio*, a s jedinim ciljem da poluči učinkovit *ornatus*. Pri tome rabi narativne i diskurzivne oblike izrazito klasičkog, posebno vergilijanskog obilježja.

Lucrezia Tornabuoni, koja svoje nadasve nabožno djelce namjenjuje uskome krugu obitelji i prijatelja, »u stihove meće« staru pripovijest preuzetu, kako sama kaže, iz jednoga proznog prijevoda na narodni jezik, pa je pjesnički i dramski plete po uzoru na »Povijest o Suzani« svojega velikog štićenika i učitelja Fea Belcarija. Marko Marulić (koji se također nadahnua Feom Belcarijem za svoje prikazanje o svetom Panuciju) pristupa izravno latinskom biblijskom tekstu skromnošću prevoditelja skrbeći jedino da uljepša vlastito kazivanje, bez iskripljavanja i pojednostavljivanja sadržaja, prvenstveno zato da bi ga upoznali oni koji nisu obrazovani u klasičkoj književnosti. On je i *scriba* koji prenosi i onaj kojega Bog nadahnjuje, on je egzeget koji objašnjava

Charles Béné
PONOVNI PRISTUP MARULIĆEVOJ *INSTITUCIJI*
Ogled o razlozima uspjeha
(Sažetak)

i rasuđuje uvodeći anagoška značenja u doslovni smisao teksta, i ujedno je učeni pjesnik koji ta značenja nanovo obrađuje i ukrašava s ciljem da sebi priskrbi vječnu slavu u budućih čitatelja.

Ponuđena analiza, koja uspoređuje ova dva djela, otkriva srodnost i razlike u njihovu pristupu tekstu velike književne i vjerske uvjerljivosti, kojemu je, kao i drugim istorodnim tekstovima, bilo suđeno da postane kamenom kušnje književnosti na narodnim jezicima u ključnoj točki prijelaza iz srednjeg vijeka u humanizam i renesansu.

Uvod

Marulićeva *Institucija* postavlja pred nas osjetljivo pitanje: kako objasniti činjenicu da je djelo koje toliko duguje tradiciji doživjelo, u osobito nemirnu stoljeću, u tri navrata europski uspjeh i brojem izdanja i brojem prijevoda?

Novost Institucije

1. Raskorak s okolišem
– Marulić zabacuje antičke junake u vremenu kada se oni navode kao uzori (Valerije Maksim).
2. Novost izbora
– Umjesto da iznosi životopise, Marulić se ograničuje na primjere.
– Naglasak je ponajvećma stavljen na svetopisamsko učenje, koje u *Instituciji* ima središnje mjesto.

Institucija – brižljivo komponirano djelo

1. Jednostavna kompozicija, u kojoj se u šest knjiga ogleda životna putanja.
Prva i druga knjiga vode čitatelja od otkrića vjere, preko davanja milostinje do djelovanja u skladu s kršćanskim krepostima i sakramentima. Peta knjiga govori o kušnjama kršćanskoga života, o mučeništvu i smrti, a Šesta iznosi *quattuor novissima*, s kaznama osuđenih i slavom izabраниh.
2. Svaka knjiga za sebe ima vlastitu kompoziciju. Poglavlja su poredana u funkciji teme pojedine knjige. Primjeri: Prva knjiga (o preziranju zemaljskih dobara); Druga knjiga (trpljenje i mučeništvo).
3. I svako poglavlje brižljivo je komponirano. Primjeri su raspoređeni po izvoru i sadržaju. Poglavlja posvećena pojedinoj kreposti često se završavaju poticajnim obraćanjem čitatelju u evanđeoskom duhu.
4. Poglavlja nipošto nisu jednolika i repetitivna.
– Većina ih tematizira prakticiranje koje kreposti;
– neka imaju apologetski značaj: dokazi uvijek prethode egzemplima (npr. ispovijed, zbiljska prisutnost, Čistilište);
– neka se napokon ograničuju na svetopisamsko učenje: npr. *quattuor novissima* u 12 od 16 poglavlja Šeste knjige.

1. Bogatstvo građe. Propovjednici i misionari našli su u *Instituciji* iznimno bogatstvo građe: bijaše to knjiga koja je zamjenjivala mnoge druge knjige. Primjeri: sv. Franjo Ksaverski, sv. Petar Kanizije.

2. Svetopisamsko bogatstvo. Misionari – no isto tako i osporavatelji – našli su u njoj argumente za obranu teza koje su napadali reformatori (zbiljska prisutnost, molitve za umrle). Primjeri: Henrik VIII, Thomas More, Jean Garet).

3. Duhovno bogatstvo. Mnoga poglavlja poslužila su kao potpora progonjenim ili osuđenim kršćanima (poglavlja o mučeništvu u Petoj knjizi, popratna *Carmen de doctrina*). Primjeri: Thomas More, Philip Howard, Jan Lomnicki.

No to bogatstvo ne objašnjava sve, jer većina poglavlja mogla je, zbog sadržaja, biti odbačena bilo od katoličke hijerarhije (npr. zbog oštre kritike visokoga klera), bilo od reformatora (npr. zbog nazora o zbiljskoj prisutnosti ili o molitvama za umrle).

4. Kritika visokoga klera pa čak i papa («Vos vero, antistites...»; «Pontificali dignitate fulges...» uvijek je mirna i temeljena isključivo na riječima Krista: «Non est discipulus super magistrum» ili proroka: «Ecce rex tuus, ipse pauper...» Nikad nema sarkazma, ni ironije, kao što nalazimo u Erazma. Marulića se nije moglo napasti.

5. Teze sporne za reformatore (o ispovijedi, o zbiljskoj prisutnosti ili o molitvama za umrle) izložene su uvijek u prvom redu temeljem svetopisamskih referenci; egzempli, uzeti iz svetačkih životopisa, pa stoga često osporavani, uvijek su na drugom mjestu.

Zaključak

Instituciju ne možemo svrstati naprosto među zbirke egzempla nasumično prikupljenih kako bi poslužili vjernicima i kleru. Naprotiv, posrijedi je i u zamisli i u izvedbi originalno djelo, djelo uistinu proročansko, iako uporaba nekih primjera preuzetih iz apokrifnih (npr. pisma Ćirila Jeruzalemskog Augustinu) ili legendarnih spisa (npr. *Dijalozi* Grgura Velikoga) nije bila prihvatljiva u razdoblju reformacije. Prvorazredna važnost koju Marulić pridaje Svetom pismu i Isusovu naučavanju učinila je *Instituciju* djelom koje je unaprijed pružalo odgovore na velika pitanja što će se postavljati tijekom cijeloga 16. stoljeća.

.XCV.

Ne quis autem ulla unquam de causa sibi ipsi manum inferendam puer Plato- nis in Phedone sentia est. non nisi sibi sibi ipsi mortem consciscer. anima cui de'i omnium domini depositum esse in corpore. quam qui exclusit illo inuito graviter peccabit. Photinus quoque philosophus. animam corporis passionibus liberam esse oportet ait. quam qui de corpore violenter excludit. libera esse non patitur. aut enim metu. aut odio agit. et anima talium passionum sordibus inquinat. quod si philosophis divina legis ignavis haec sententia sederit. quanto magis Christianis deo cui serviunt id ipsum asserere placere debetum? Ait enim non occides. et si alios occidere uctamur. quanto magis nos ipsos? longe autem satius est. servientem exilio. proscriptioem. et quam alia adversa in uita pati. quam malis istis. qua temporaria sunt euentis in malum aeternum incidere. et post corporis animae solutione ad inferos relegari. Diuini quippe mandati preuaricatoribus talis proposita est poena.

Plato.

Photinus

Stranica iz glasgowskog rukopisa Marulićevih djela

SADRŽAJ

MARC. MAR. EIVSD.
EPIGRAMMATA.

D Joannu Baptista de Molino spalaci
Pratori.
B. M.

Qui Christum proficit aqua Bap^{ta} uocat.
Atq; eade noster nomina prator habet.
A lter sanctus erat, Justus nunc dicitur alter.
Ergo ut nominib; sunt ita laude pares.
I llus est merces caelum, speramus r ietum
Consortem caeli, participemq; fore.
T ale bonum capiet, cum terra liquerit olim
Sed iuuat & terras, ut colat ipse diu.

In Pamphagum
mulum
Poetam.

A lea cenarat cupiens cumpangor uersus
Pamphagus donias iusjio ad esse deas
A st ille offensa diro ructantis odore.
Conuersus capium passibus inde fugam
L autius hinc pransus tentat ruocar fugaces
Sed neq; sic pranso Pieris ulla faue.
M itte assis igitur condendi carmina cura
Tu in uentrom Pamphage pasce tuum.

Stranica iz glasgowskog rukopisa Marulićevih djela

Darko Novaković: Dva nepoznata Marulićeva rukopisa u Velikoj Britaniji:
MS. ADD. A. 25 u oxfordskoj Bodleiani i Hunter 334 u Sveučilišnoj
knjižnici u Glasgouu

MARCI MARVLI EPIGRAMMATA

Bilješka o izdanju (D. Novaković)

Mladen Parlov: Je li *Naslidovanje Isukarsta* Marulićeva pjesma?

Branimir Glavičić: Je li Marulić izostavio epizodu s Palušom?

Charles Béné: Editeurs de Marulić en terres de la Réforme

Petar Runje: O oporukama Marka Marulića i njegovu posjetu Rimu godine 1500.

Luciana Borsetto: Il primo libro della *Judita* in italiano. Problemi di traduzione
poetica

I libri di Marco Marulo di Spalato nei quali si contiene la storia della
Santa Giuditta in sei libri composta a gloria di Dio incominciano
(Traduzione di Luciana Borsetto)

István Lokös: Prilozi mađarskoj recepciji Marulićevih djela

Bratislav Lučin: *Studia humanitatis* u Marulićevoj knjižnici

Mirko Tomasović: Marulićevo europejstvo

Lahorka Plejić: O Maruliću u jednom njemačkom putopisu

Cvito Fisković: Marulićev prilog poznavanju naše renesansne hortikulture

Ivo Frangeš: Nekoliko pripomena uz novootkrivene Marulićeve pjesme

Mirko Tomasović: Marulićev ljetopis (VIII.)

Recenzije, prikazi, osvrti

Mirko Tomasović: Tesi errate su Marko Marulić (Giacomo Scotti: *Marco
Marulo–Marulić sotto una divresa luce*)

Branko Jozić: Marko Marulić, *Epistola ad Adrianum VI P. M. / Poslanica
Hadrijanu VI. / Epistle to pope Adrian VI.*

Branko Jozić: Mladen Parlov, *Il mistero di Cristo – modello di vita cristiana
secondo Marko Marulić*

Bratislav Lučin: Cvito Fisković (1908–1996), *In memoriam*

Bratislav Lučin: Anton Benvin (1935–1996), *In memoriam*

✠ . M . M A R . E P I . ✠ . C I I I I .

In Periclem bona corporis sui
 & Iactantem. ✠

A tollit nimium te gloria uana Pericles,
 Quod celeri excuris plana per arua pede,
 Quodq; palestritis ludandi uiribus obstas
 Lumine, qđ sano quęq; minuta uides,
 A rectaq; leuor qđ coligis aure susurros
 Nescit odor naves, qđ latuine tuas,
 Cursu te superant Tygres, te uirib; Vrsi,
 Plus oculis Lynces, plus ualet aure lepus,
 Qđ tibi odorandi canib; uis insita maior
 Naribus agnoscunt quo fera torsit iter,
 Quid te igitur magnū censes insane piclis
 Gloria, qui pecudum non sic hēnda minor

✠ In Marcum Vxori odiosū ✠

Quæris cur cominæ, quæ te dilexerat, ob?
 Nunc fugit, & duris litibus exagitat!
 Verus hanc possum quicq; tibi dicere Marce,
 Dilexit iuuenem, nunc fugit illa senem,
 Omnib; hoc uictum est miseris odijse maritus
 Et tas longa quibus languida membra facit,
 Vis tu pacem fieri! quū ut tibi candida barba
 I. procul, atq; alio uiuere disce loco.

Stranica iz glasgowskog rukopisa Marulićevih djela

»Pri izradbi rječnika uzimana su u obzir sva poznata Marulićeva latinska djela, tiskana ili rukopisna, uključujući i ona koja su otkrivena u ovom desetljeću. Nisu ekscerpirane riječi drugih autora koje navodi Marulić, a onomastička građa okupljena je u posebnom odsječku na kraju knjige. Natuknice su poredane prema danas uobičajenom pravopisu, dok je grafija kakva se nalazi u Marulića zabilježena u zagradama. Pojedina značenja ilustrirana su primjerima, a u posebno važnim slučajevima točno je označeno mjesto na kojem se zatječu. Takva prezentacija omogućuje da se dosljedno prati preferirani okoliš svakoga leksema, takozvana »leksička solidarnost« (koji se pridjevi u Marulićevoj porabi osobito rado vezuju uz koje imenice i obrnuto; koje priloge i koje objekte iziskuju pojedini glagoli itd.). Natuknice daju i potrebne gramatičke obavijesti (morfološke posebnosti, rekcija). Osobita je vrijednost dosljedna registracija bogate Marulićeve frazeologije.

Glavičićevim rječnikom stručnjaci napokon dobivaju pouzdano pomagalo za usporedbu Marulićeva latiniteta s jezičnom praksom njegovih prethodnika i suvremenika. S *Marulićevim latinskim rječnikom* u ruci prvi put se može zapodjenuti dokumentirana rasprava o Marulićevu dugu prema klasičnim autorima, prema Bibliji, patrističkom nasljeđu, njegovoj lektiri srednjovjekovnih autora ili humanističkih suvremenika. No moguće je i više od toga: sad se Marulić, na tragu drevnoga antičkoga hermeneutičkog postulata, može tumačiti iz samoga Marulića. To će reći da je moguće provjeravati kako Marulić piše u prozi, a kako u stihu; kako postupa u tekstovima namijenjenim publiciranju a kako u privatnoj korespondenciji; kako se njegov vokabular prilagođuje naslijeđenim generičkom konvencijama. Napokon, na ovaj se način dobiva čvrsto uporište za usporedbu hrvatskoga i latinskoga dijela Marulićeve književne ostavštine, pogotovu kad je riječ o frazeologiji.«

(Iz recenzije Darka Novakovića)

»Glavičićevo je djelo izrazito pionirsko. To je u nas prvi rječnik jednoga novolatinskoga pisca, a i u svijetu za njegovu izradbu nije bilo uzora. Zbog Marulićeve pak važnosti u hrvatskom i svjetskom kontekstu taj je rječnik nosivi stup i čvrst temelj za proučavanje neolatiniteta, bez kojega nema valjana uvida u povijest hrvatske književnosti i kulture. Stoga je Glavičićevo leksikografsko djelo, izrađeno doista znalčki i metodološki besprijekorno, fundamentalan prinos našoj filološkoj znanosti.«

(Iz recenzije Radoslava Katičića)

<i>Izišlo iz tiska:</i>	<i>U tisku:</i>
Davidijada	Repertorium I
Evandelistar I	
Evandelistar II	<i>Pripremljeno za tisak:</i>
Institucija I	Repertorium II
Institucija II	Repertorium III
Institucija III	
Judita	
Naslidovan'je	<i>U pripremi:</i>
De humilitate	Latinski stihovi
Starozavjetne ličnosti	Latinska manja djela II
Latinska manja djela I	Hrvatska proza
Pisni razlike	Incerta (djela pripisivana Maruliću)
Dijaloški i dramski tekstovi	M. Moguš: Marulićev hrvatski rječnik
B. Glavičić: Marulićev latinski rječnik	Znanstveni prilozi o Maruliću

»A Marulu je zatim posvećena cijela jedna večer u *Europskom kulturnom domu*. Bilo je dupkom puno. Stajalo se na nogama, a i ulaz je bio zakrčen. Vaš bi izvijestitelj baš taj prizor među mnogim viđenima ovih dana proglasio šampionskim iznenađenjem. Najprije je gđa Vesna Giradi-Jurkić g. Leu Košuti, svjetski poznatom istraživaču života i djela Marina Držića, uručila prsten, zapravo *Nagradu Marin Držić* što je dodjeljuje *Držićev dom* u Dubrovniku.

Zatim je voditeljica ovog udobnog knjoževnopovijesnog domjenka Nella Arambašin, profesorica komparativne književnosti na sveučilištu u Besançonu, nazočnima predstavila predavače, dva marulologa svjetskog glasa, jednog iz Francuske a drugog iz Hrvatske, g. Charlesa Bénéa sa sveučilišta u Grenobleu te Mirko Tomasovića, profesora na katedri za komparativnu književnost Sveučilišta u Zagrebu.

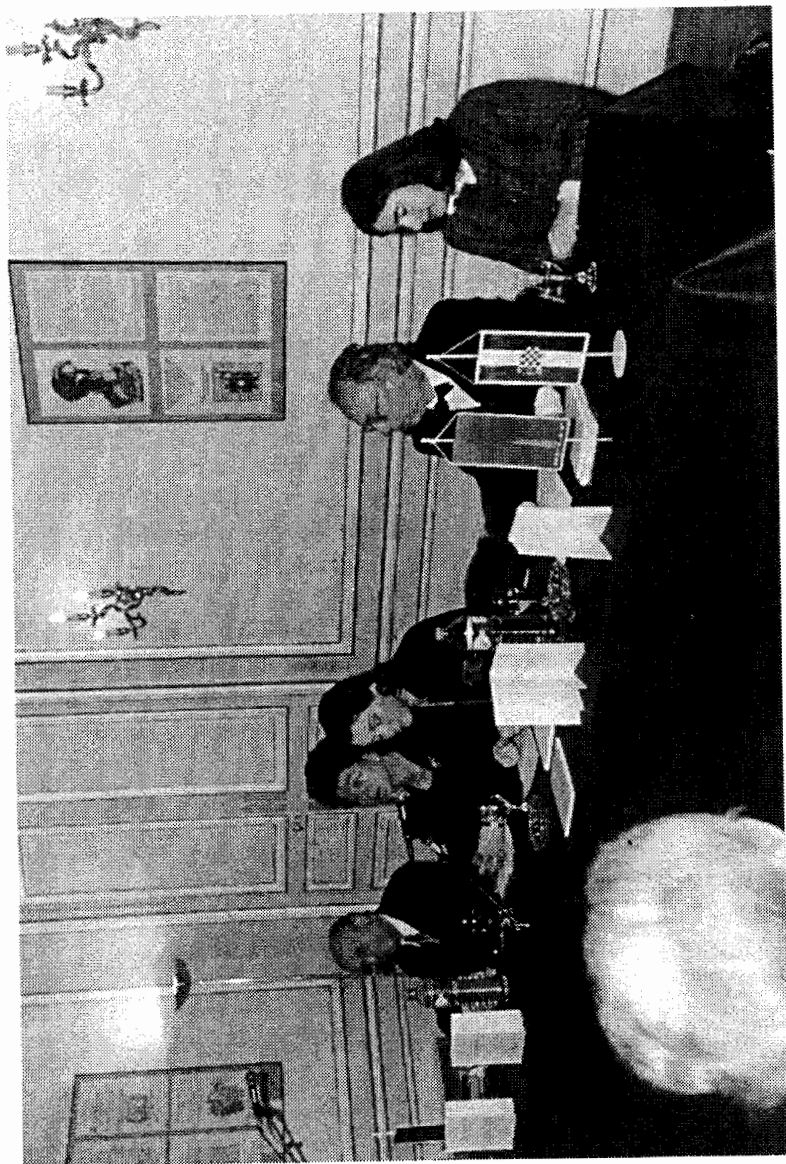
(Bože V. Žigo: »Kako su se sreli Marulić i Meštrović«, *Slobodna Dalmacija*, 10. I. 1997)

»Njih su dvojica pred velikim auditorijem govorila, i to vrlo nadahnutio i dokumentirano, o ulozi Marka Marulića u širim europskim prostorima i o njegovu mjestu u hrvatskoj književnosti.

Iako je u XVI. stoljeću bio poznat, objavljivan i preveden u Francuskoj i cijeloj Europi kao značajan pisac i humanist, Marka Marulića – rekao je prof. Béné – preskaču i francuska i britanska djela o europskom humanizmu, a enciklopedije ga opisuju površno i s mnogo netočnosti. (...)

Knjiga o Marku Maruliću na francuskom, iako mala opsegom, trebala bi značiti njegov povratak u Francusku, smatra Béné. Njegov kolega Tomasović, pak, vjeruje da će ona uputiti istraživače i čitatelje u Marulićevo djelo, u njegovu širinu i dubinu. Trojezični opus s pjesmama, raspravama, vjerskim tekstovima i prijevodima dijelom je već dostupan, pa je predstavnik Književnoga kruga iz Splita Nenad Cambi predao komplet od 13 knjiga predstavnici Nacionalne biblioteka Francuske Jacqueline Sanson. Knjige će, obećala je ona, biti pohranjene u novoj zgradi biblioteke, uz druga djela na hrvatskom jeziku i o hrvatskim temama.«

(Mirko Galić: »Marulić ponovno u Francuskoj«, *Večernji list*, 9. I. 1997)

Govornici na pariškoj večeri posvećenoj Maruliću: Charles Béné,
Vesna Girardi-Jurkić, Nella Arambašin, Mirko Tomasović,
Andrea Montani (prevoditeljica)

MIRKO TOMASOVIĆ:
MARKO MARULIĆ – MARCVS MARVLVS
(Književni krug Split –*Marulianum* i AMCA Paris, 1996)

»Ova je knjižica nastala iz želje i potrebe da se međunarodnoj javnosti pruži sažeta, ali cjelovita obavijest o Marku Maruliću. Posrijedi je autor koji ima ishodišno mjesto u hrvatskoj književnosti, no ujedno i pisac koji je još za života, na prijelazu iz 15. u 16. st., svojim djelom intenzivno participirao u životu europske književne republike i u razvedenim duhovnim gibanjima vremena, a takvu je ulogu neprekinuto imao tijekom čitava 16. i 17. st. Odnedavno, uvelike zahvaljujući objavljivanju Marulićevih *Opera omnia* u izdanju Književnoga kruga Split, intenzivirano je proučavanje Marulićeva života i djela, a osobito su narasle spoznaje o europskom, pa i izvaneuropskom, odjeku njegovih knjiga. Slijedom takvih otkrića zanimanje za Marulića poraslo je i izvan Hrvatske. (...)

Prvo izdanje ove knjižice izišlo je na talijanskom jeziku u Luganu 1994, pod naslovom *Marco Marulić Marulus*. Objavio ga je u nizu *Quaderni di letteratura croata* g. Dubravko Pušek, u likovnoj opremi Adriana Pitschena. Pojavu francuskoga izdanja zahvaljujemo ponajprije trudu dr. Charlesa Bénéa, umirovljenoga profesora Sveučilišta u Grenobleu. Taj ugledni znalac Rabelaisa, Erazma i Montaignea posljednjih je godina veliku pozornost posvetio hrvatskoj književnosti 15. i 16. st., a nadasve Marku Maruliću. Dr. Béné danas je jedan od vrhunskih poznavatelja Marulićeva djela i zacijelo najzauzetiji istraživač europske recepcije njegovih spisa; dugujemo mu niz prvorazrednih spoznaja o izdanjima, prijevodima i utjecaju Marulićeva djela, osobito u Francuskoj i Engleskoj.

Ugodna mi je dužnost izreći živu zahvalnost prevoditelju na talijanski i nakladniku luganskoga izdanja g. Dubravku Pušku, koji je spremno dopustio da njegovo izdanje bude polazište ovome, te g. Charlesu Bénéu, koji je talijanski tekst preveo na francuski. Također zahvaljujem suizdavaču, *Almae matris Croaticae alumni (AMCA) – Paris*, koji je pomogao da ova knjiga ugleda svjetlo dana.«

(Iz Predgovora Bratislava Lučina)

»U skupnoj vizuri auktorskog profila i opusa ovoga humanista iz Splita, hrvatskoga povijesnoga grada mediteranske obilježnosti, uočit ćemo upravo crtu prožimanja djela na latinskomu i na 'pučkom' jeziku, odlučnu za evolutivni proces nacionalne književnosti. Ta je značajka specifična, razlikovna u odnosu na druge europske humaniste. Hrvatska onodobna pismenost čini

sudbonosan korak prema europeizaciji, prihvaćajući latinistički izazov i usporedno prema renesansnim standardima oblikujući pjesništvo na 'lokalnom' jeziku. Marko Marulić je bio upravo osobnost s moću sineze antičke, talijanske i hrvatske književne kulture, te je ispunio zadaću križanja i preokreta tih silnica na razmeđu XV. i XVI. stoljeća. U gibanjima europskoga humanističkoga pokreta, smještenoga u početku na mediteranski prostor, Marulus je versifikator antičkih vrsta, odličan poznavatelj latinskoga jezika i njegove metrike, tvorac velikoga kršćansko-vergilijanskog epa. Usporedno je pisac vrlo traženih i čitanih katoličkih instruktivnih knjiga, tiskanih već u inkunabulsko vrijeme, prevedenih na sve važne jezike, objavljivanih širom Europe od Lisabona do Praga. Po tome također zaslužuje mjesto u povijesti europske književne kulture, ali i u povijesti europske duhovnosti, vezane uz *devotio moderna*, Tomu Kempenskoga, polarizaciju između katoličanstva i luteranizma, crkvenu i vjersku krizu u XVI. stoljeću, posttridentinsku obnovu i suprotstavljanje kršćanstva i islama, obnovu vizijskoga mističnog pjesništva. Tematsku obilježenost Marulićevih djela biblijskim, vjerskim i etičkim sadržajima nije opravdano prenaglašavati kao estetički negativnu kategoriju, jer u svim njegovim tekstovima izrazit je književni sloj, interpretativno poticajan i ilustrativan za njegov autentični talent. Marulić nije puki *propagator fidei*, borac protiv svega što ugrožava kršćanstvo i kršćanski način življenja, već je tumač i pjesnik zapadne duhovnosti i civilizacije, koji upućuje apele *de profundis* u ime tih ideala iz opsjednutog zavičaja, da bi potaknuo svijest, ojačao vjeru i sudjelovao, za što se pokazao sposobnim, u književnom životu i napretku Europe.«

(Završni pasus knjižice *Marko Marulić – Marcus Marulus* Mirka Tomasovića)

CAHIERS CROATES I. SADRŽAJ

DOSSIER MARULIĆ

- B. Franolić, »Marko Marulić et la littérature croate de la Renaissance«
- M. Tomasović, »Marko Marulić et les poètes croates«
- L. Košuta, »Fortune et infortune d'un livre de Marko Marulić«
- C. Béné, »Marulić et l'Europe«
- M. Tomasović, »Marulićeva trojezičnost«
- B. Lučin, »Le Hercules moralisatus de Marulić«
- F. Leschinkohl, »Le role historique de l'Evangelistarium et de l'Institutio en 16e siècle«
- D. Novaković, »Nepoznate Marulićeve latinske pjesme u glasgowskom kodeksu«
- C. Béné, »Carmen...«

EXTRAITS

- Marko Marulić, »De laudibus Herculis«
- Marko Marulić, »Carmen...«
- Marko Marulić, »Prière contre le Turc«

BIBLIOGRAPHIE

- Judita, Institucija, Evandelistar
- Oeuvres complètes de Marko Marulić
- Etudes (sélection)

Contributions diverses

- »Le Roi Gordogane« (Annie le Brun, Une incitation à être)
- »Cabaret Begović« (Wurzberg/Legras)
- »Les Cordonniers« (Lacariere/Herzic, A propos des Cordonniers)
- A. Le Brun, »Slavko Kopač: Le prisme de la poésie«
- N. Arambašin, »Ramage en pierre et en papier«
- A. Tuilier, »Les Croates et l'Université de Paris au Moyen-âge«
- B. Franolić, »Les rapports des humanistes/des érudits croates avec la France du XVe siècle«
- V. Vratović, »La latinité croate et l'orientation méditerranée dans la culture littéraire de la Croatie«

BIBLIOTHEQUE NATIONALE DE FRANCE
Direction de l'Imprimé et de l'Audiotuel
L'Adjoint scientifique et technique

Paris, le 21 mars 1997

KNJIZEVNI KRUG
Bosanska ul. 4/1
21000 SPLIT
CROATIE

Référence :DON 9750092

Madame, Monsieur,

Vous avez bien voulu faire don à la Bibliothèque nationale de France, en décembre dernier, de trente ouvrages dont vous êtes éditeur :

Œuvres complètes de Marko Marulić (13 volumes)
Colloquia Marulliana (3 volumes)
Statuts médiévaux des communes dalmates (4 volumes)
Ouvrages divers (8 volumes)

Je tiens à vous exprimer mes plus vifs remerciements et je vous prie d'agréer, Madame, Monsieur, l'expression de ma considération distinguée

Pour le Directeur de l'Imprimé et de l'Audiotuel
L'Adjoint scientifique et technique

Paulett PEREC
DIA / Coordination des dons
2, rue Vivienne
75084 PARIS CEDEX 02

MALI PODSJETNIK ZA VELIKE LJUDE

Što je *Marulianum*?

Marulianum je centar za proučavanje Marka Marulića i njegova humanističkoga kruga, koji djeluje pri Književnom krugu Split.

Zbog čega je osnovan?

Prvo: zbog toga što je Marulićeva književna ostavština svojom vrijednošću, važnošću i opsegom tolika da iziskuje sustavno istraživanje i prikupljanje građe.

Drugo: zbog toga što su splitski, trogirski, hvarski (itd.) humanistički i renesansni krugovi nedovoljno istraženo područje starije hrvatske književnosti.

Treće: zbog toga što je grad Split ostao bez gotovo ijednoga znanstvenog istraživača na području baštine hrvatske pisane riječi (u njezinu hrvatskom, latinskom i talijanskom jezičnom mediju).

Kada je i kako osnovan?

Nakon višegodišnjeg nastojanja prof. dr. Mirka Tomasovića i Književnoga kruga, krajem 1994. Poglavarstvo grada Splita prihvatilo je zamisao o utemeljenju *Marulianuma*.

Na svojoj 74. sjednici, održanoj 7. veljače 1995, Poglavarstvo je prihvatilo predloženu koncepciju *Marulianuma* i odlučilo da on organizacijski djeluje u sklopu Književnoga kruga.

Marulianum je utemeljen na izvanrednoj skupštini Književnoga kruga Split 13. travnja 1995. Počeo je djelovati 18. prosinca 1995.

Koje su zadaće *Marulianuma*?

Četverovrsne: znanstvene i stručne, dokumentacijske, izdavačke, organizacijske.

Gdje djeluje *Marulianum*?

Na nekoliko četvornih metara u ionako tijesnim prostorijama Književnoga kruga. Ima na raspolaganju dva stola (koja u smjenama dijeli s djelatnicima KK), jedno računalo i nekoliko ormara s policama.

Koliko ima djelatnika?

Zasad dvojicu: jednoga kroatista i latinista te jednoga teologa.

Što je dosad učinio?

1. Znanstvena i stručna djelatnost

- Djelatnici su napisali nekoliko znanstvenih radova i veći broj drugih tekstova s područja marulologije, hrvatske književnosti i crkvene povijesti.
- Na zamolbu akademika Miroslava Kurelca *Marulianum* je priredio podatke o Maruliću za višesveščani *Repertorium fontium historiae Medii Aevi*, koji objavljuje *L'Istituto storico per il Medioevo* u Rimu.
- Prikupljen je veći dio podataka za *Bibliografiju tiskanih djela Marka Marulića 1477–1997*. Izrada bibliografije uvrštena je u znanstveni projekt *Neolatina Croatica* pri Odsjeku za klasičnu filologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu.

2. Dokumentacijska djelatnost

- Utemeljena je knjižnica i arhiv. Za knjižnicu je do kraja 1996. putem poklona, razmjene i kupovine pribavljeno:
- oko 250 naslova stručne literature (ne računajući časopise i separate),
 - oko 40 raznih izdanja Marulićevih djela.
 - 50 izdanja Marulićevih djela iz 16. i 17. st. u obliku djelomičnih ili cjelovitih fotokopija,
 - 21 rukopis Marulićevih djela u obliku fotokopija, a kad je bilo moguće, i mikrofilmova.

U arhivu je prikupljeno:

- oko stotinu fotografija u vezi s Marulićem (stranice iz starih izdanja i rukopisa, Marulić na likovnim prikazima i dr.).
- dokumentacija o proteklim Marulićevim danima: katalozi, programi, govori, fotografije, video–zapisi,
- dokumentacija o radu Uredničkog odbora Sabranih djela Marka Marulića
- više stotina novinskih isječaka.

3. Izdavačka djelatnost

- *Colloquia Maruliana V*,
- *Colloquia Maruliana VI*,
- Mirko Tomasović: *Sedam godina s Marulom*,
- Mirko Tomasović: *Marko Marulić – Marcus Marulus* (na francuskom).

4. Organizacijska djelatnost

- Predavanje Darka Novakovića o novootkrivenim Marulićevim rukopisima u Glasgouu i Oxfordu (19. IV. 1996).
- Šesti međunarodni znanstveni kolokvij o Marku Maruliću (22. IV. 1996).
- Izložba fotografija Zvonimira Buljevića »Stara izdanja Marulićevih djela« (24. IV. 1996).
- Predstavljanje knjiga:
Colloquia Maruliana V (22. IV. 1996),
Mirko Tomasović: *Sedam godina s Marulom* (25. IV. 1996),
Colloquia Maruliana V i *Sedam godina s Marulom* predstavljeni su i u Zagrebu, u prostoru Muzejsko–galerijskog centra (Klovićevi dvori), 5. VI. 1996,
- Marko Marulić, *Versi harvacki*, izabrali T. Maroević i M. Tomasović, izd. Erasmus Naklada, Zagreb 1996 (1. X. 1996).
- Pripremljena je Marulićeva večer, koja je održana u Maison de l'Europe u Parizu, 8. siječnja 1997, u sklopu predstavljanja grada Splita (u suradnji s Poglavarstvom grada Splita, Misijom RH pri UNESCO–u i AMCA – Paris).
- Na zamolbu AMCA – Paris *Marulianum* je surađivao u pripremi prvoga broja časopisa te udruge, koji će sadržavati temat posvećen Maruliću (na francuskom jeziku).

Napomena

- Dio djelatnosti nije naveden u prethodnim točkama:
- djelatnici centra *Marulianum* obavljali su razne uredničke i tehničke poslove koji se tiču pripreme i tiskanja knjiga za ediciju Sabranih djela;
 - opskrbljivali su literaturom i podacima pročavatelje Marulićevih djela, osobito prevoditelje *Judite* na talijanski i mađarski (Luciana Borsetto, István Lokös);
 - izradili su prijedlog proslave Marulićevih obljetnica 2000. i 2001;
 - zajedno s Uredničkom odborom SDMM pripremili su rukopise dvaju izdanja koja prevesti na engleski i objaviti kao osnovu za međunarodni znanstveni skup godine 2000. u Splitu: Marulićeva čitanka na engleskom, zbornik studija o Maruliću na engleskom.

Što *Marulianum* još nije učinio, i zašto?

Nije zaposlio trećeg djelatnika jer se još nije našla prikladna osoba za to radno mjesto. Kad se pronađe, ne zna se gdje joj osigurati prostor za rad.

Nije preuzeo opsežnu arhivsku građu dr. Mirka Tomasovića jer nema prostora u kojem bi se ona mogla pohraniti.

Nije mogao primiti neke od ponuđenih darova u knjigama i časopisima jer nema prostora.

Nije napravio stalni postav likovnih djela i fotografija o Maruliću jer nema prostora.

Nije mikrofilmirao i dao restaurirati sačuvane knjige iz Marulićeve knjižnice jer nadležne službe u NSB još ne funkcioniraju. Kopije stranica iz mikrofilmova neće moći napraviti jer za njih nema prostora.

Što je *Marulianum* dobio?

Sredstva za redovnu djelatnost i za osobne dohotke.

Što nije dobio?

Prostor za rad.

Što mu je najpotrebnije?

Prostor za rad.

Kada će dobiti prostor?

Na to pitanje ne zna odgovora.

Što je Split bio Maruliću?

Točka iz koje je vidio čitav svijet. Točka koju je, zahvaljujući njemu, ugledao čitav svijet.

Što je Marulić danas Splitu?

DAN HRVATSKE KNJIGE, BLAGDAN U ČAST KNJIGE
**Središnja svečanost
u Splitu**

Praznik u počast 22. travnja 1501. kad je Marko Marulić datirao spjev Judita i kad je 1900. godine osnovano Društvo hrvatskih književnika obilježit će se i do djelom nagrada Dana hrvatske knjige. Središnja proslava novoutemeljenoga blagdana održat će se ove godine u Splitu u okviru Sedmih Marulićevih dana

Split će biti mjesto središnje proslave Dana hrvatske knjige, jednodnevne manifestacije u počast knjizi i literaturi koja će se obilježiti 22. travnja. Ovaj državni praznik koji je prošle godine ustanovio Sabor Republike Hrvatske na inicijativu Društva hrvatskih književnika obilježavat će se ubuduće 22. travnja u počast danu kada je 1501. godine Marko Marulić – otac hrvatske književnosti – u posveti Dujmu Balistriliću datirao spjev Juditu te se smatra kako je toga dana i završio prvu knjigu pisanu hrvatskim jezikom. Ovaj datum također je bio i vodilja prigodom osnutka Društva hrvatskih književnika 1900. godine te je i taj povod pridružen svečanosti Dana hrvatske knjige.

Kako bi se što značajnije obilježio tako važan spomen Knjige od ove godine ustanovljuje se i Nagrada Dana hrvatske knjige koju dodjeljuje DHK pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture Republike Hrvatske. Dodijelit će se tri nagrade: »Judita«, »Davidias« i »Slavić« za djela koja su objavljena tijekom protekle godine. Na posebnoj svečanosti u Splitu, u Hrvatskom narodnom kazalištu žiri Povjerenstva Nagrade Dana hrvatske knjige uručit će posebna priznanja nagrađenima.

Nagrada »Judita« dodijelit će se za najbolju knjigu ili studiju o hrvatskoj književnoj baštini, a posebno humanističko-renesansnoj. Nagrada »Davidias« pripast će najboljem prijevodu djela iz hrvatske književne baštine na strane jezike ili najboljoj knjizi ili studiji inozemnog kroatiste o hrvatskoj književnoj baštini. Treća nagrada »Slavić« bit će uručena za najbolji autorski knjigom objavljeni prvijenac. Nagrade će uručiti ministar kulture Republike Hrvatske i predsjednik DHK, a gradonačelnik Splita nagrađenima će darovati zlatnik grada Splita.

G.B.

Marko Marulić
Sabelu, podcjenjivaču Marka Marulića

Sabele, duga se bala iz tvojeg otegnula nosa.
Nos ne podnosim tvoj – njega sam, Sabele, sit!
Gadna ti pljuvačka posvud s pocrnjela jezika pršti.
Jezik ne podnosim tvoj – njega sam, Sabele, sit!
Kad ti se, Sabele, profini nos i ozdravi nepce,
Višnjim ću bozima tad prinijeti zahvalni dar!
(Prepjevao: Darko Novaković)

Marko Marulić
Bratu Šimunu, da odustane od kocke

Šimune, daj se već jednom okani kockanja grešnog:
Sramna je zabava to, sramna za plemićki rod.
»Dobivam«, veliš, »jer znam prilagoditi lukavo kocke,
Prijetvornim rukama vješt umijem izvesti trik.«
Priznajem. Ipak si bolju kušaj potražiti dobit.
Dostatna dobit je svoj čestit očuvati glas.
(Prepjevao: Darko Novaković)

Marko Marulić
Sudbini

Prijetvornom rukom sudbina i dijeli i otima svaki
Položaj, novac i moć.
Visoke tornjeve gradi i sama razgrađuje potom,
S njima i kraljevsku vlast.
Okrutna ne zna za milost, a njenu su podložni hiru
Jednako vladar i rob.
(Prepjevaio: Darko Novaković)

SADRŽAJ

Kalendar zbivanja	3
Sedmi okrugli stol o Marku Maruliću	5
Podaci o sudionicima okruglog stola	6
Luciana Borsetto: »Pripovijesti o Juditi« u Europi između petnaestoga i šesnaestoga stoljeća: »Cantare« Lucrezije Tornabuoni; ep Marka Marulića (Sažetak)	7
Charles Béné: Ponovni pristup Marulićevoj <i>Instituciji</i> — Ogled o razlozima uspjeha (Sažetak)	9
Colloquia Maruliana VI — Sadržaj	13
Branimir Glavičić: Marulićev latinski rječnik	15
Sabrana djela Marka Marulića	16
Marulić u Parizu (8. I. 1997)	17
Mirko Tomasović: Marko Marulić — Marcus Marulus	19
Cahiers croates I. — Sadržaj	21
Bratislav Lučin: Mali podsjetnik za velike ljude	23
G. B.: Središnja svečanost u Splitu	27
Marko Marulić: Sabelu, podcjenjivaču Marka Marulića	28
Marko Marulić: Bratu Šimunu, da odustane od kocke	29
Marko Marulić: Sudbini	30

Izdavač:
Književni krug Split

Za izdavača:
Nenad Cambi

Urednik:
Bratislav Lučin

Naklada:
400 primjeraka

Tisak: "Papir-Grafika", Zagreb